

overenskomsten om landkrigens lover og sedvaner. I § 52 står det som bekjent følgende:

«Ytelser in natura og tjenester kan bare avkreves kommuner og innbyggere når det skjer til dekning av besettelses-hærens behov. De skal stå i forhold til landets hjulpekilder og være av en slik art at de ikke medfører forpliktelse for befolkningen til å ta del i krigsoperasjoner mot sitt fedreland.»

Fortolkningen av denne bestemmelse, spesielt hva der skal forstås ved uttrykket «krigsoperasjoner», er noe omtvistet. En ting er imidlertid alle folkerettsforfattere enige om, at herunder går ikke bare den direkte deltakelse i krigsoperasjonene, men også den indirekte støtte herfor. Hvor grensen skal trekkes i sistnevnte henseende, derom består visstnok noen meningsforskjell, men det overveiende flertall av folkerettsforfattere vil sikkert betegne tilfellet som liggende utenfor de forpliktelser som i henhold til ovennevnte art. 52 skulle kunne pålegges befolkningen i et okkupert område. Jeg nøyer meg med i denne forbindelse å henvise til Garner: International Law in the World War, pag. 138, professor Charles Hyde: International Law, pag. 384, Albéric Rolin: Le droit moderne de la guerre, pag. 340 og 342, jfr. også uttalelser hos Meurer: Das Kriegsrecht der Haagerkonferenz, pag. 246 og Dr. Waltzog: Recht der Landkriegsführung (Berlin 1942), pag. 45. Den tyske aktor i saken nedla påstand på dødsstraff. Domstolen tok hensyn til at «bedriftslivet» ikke hadde lidt noen skade og på den annen side til at tiltaltes opptreden kunne skape etterfølgere, og idømte ham 15 års tukthus og inndragning av hans formue. Benådningensandragender som ble innsendt med visse mellomrom ble alltid avslått, og tiltaltes formue, herunder innbo og løsøre, ble konfiskert. I dommen anføres det at den nevnte art. 52 i Haagerkonvensjonen ikke hindrer tiltaltes avstraffelse. «Fremstilling eller reparasjon av våpen — uttaler domstolen — kan etter den nevnte bestemmelses mening ikke anses som «krigsoperasjoner», ti begrepet «krigsoperasjoner» er etter Haagerkonvensjonens landkriksreglement bare anvendt i betydningen av kamphandlinger. Dessuten retter den slags handlinger seg ikke mot tiltaltes fedreland. Selv om det rettslig sett ennå består krigstilstand mellom Tyskland og Norge, så er krigs-

Tidsskrift for rettshv. skap 1945/177: 2

13.3.4.97. Tidsskrift for rettshv. skap 1945/177: 2

tilstanden i faktisk henseende endret etter at hele det norske statsområde er besatt av de tyske tropper og det norske folk i sin helhet står under den tyske okkupasjonsmaktens overhøyhet. Krigshandlingene kan derfor ikke være rettet mot Norge, men alene mot England eller andre stater. Bestemmelsene i Haagerkonvensjonens landkriksordning er derfor ikke anvendelige.» Jeg skal ikke så meget hefte meg ved den siste del av domstolens resonnement. Den virker fullstendig forvirret. Derimot vil jeg sette fingeren på at domstolens fortolkning av begrepet «krigsoperasjoner» i betydning av kamphandlinger er i direkte strid med all anerkjent folkerett og med forhandlingene under Haagerkonferansen. Herom vil man bl. a. kunne lese i professor Rolins ovennevnte bok: Le droit moderne de la guerre, pag. 340. Han nevner her at der i forbindelse med denne bestemmelse, resp. art. 23 utspant seg en meget interessant debatt om et endringsforslag, fremsatt av den østerrikske delegasjon, som hadde foreslått at man i art. 52, resp. art. 23 til uttrykkene «å ta del i krigsoperasjonene» skulle føye ordene «comme combattants», dvs. «som kjempende». Resultatet ville da bli at det eneste folkerettslige forbud, rettet til en krigførende okkupasjonsmakt, var at den ikke måtte tvinge landets innbyggere til å kjempe direkte mot sitt eget land, eller som ovennevnte dom av «SS- und Polizeigericht Nord» uttrykker det, «delta i kamphandlingene», mens de ellers skulle være berettiget til å pålegge befolkningen all slags ytelser av hvilken som helst art som bare indirekte understøttet krigshandlingene. Det østerrikske forslag ble imidlertid forkastet med stort flertall, og bestemmelsen ble godtatt i den form som den nå har, og som i virkeligheten var i overensstemmelse med et utkast fra den tyske (!) delegasjon.

Det ovennevnte tilfelle og den siterte dom av «SS- und Polizeigericht Nord» er et eklatant folkerettsbrudd på en av Haagerkonvensjonens viktigste bestemmelser. Den er et utslag av det syn på krigen som aktor i ovennevnte sak og også aktor i andre saker ga uttrykk for: Tiltalte hadde søkt å hindre fremme av interesser som tjente Tysklands sak og dermed også dets seier. Han måtte derfor uten hensyn slås ned. Jeg tror ikke jeg sier for meget når jeg mener at denne synsmåte alltid

Var det Cederns motiv i saksbehandlingene ved «SS- und Polizeigericht Nord»?

Corr. bl. a. nevner benyttelsen av art. 52 i 1942

Handl. for Spritt og R. 1945/177: 2
 24.8.42
 113401
 C. 181